

N:o 4.

Af Friherre **Klinckowström**: *Angående några vilkor för befordran till generalmajor.*

En fråga af yttersta vikt och snart sagdt slutstenen i härorganisationens byggnad, hvarförutan det hela är till liten eller ingen nytta, är den rörande det högsta befälet inom hären. Utan ett kunnigt, skickligt och erfaret *generalitet*, är fåfängt föra krig med någon rimlig utsigt till framgång. Alla tidens erfarenhet vittnar om sanningen häraf. Att ej behöfva taga exempel ur våra egna olyckliga fälttågs historia, äro de under senare åren, ja under de allra sista tiderna mellan några bland de stora makterna förda krig ett slående bevis för den mening, jag här vågat uttala, att å ena sidan ett okunnigt eller oskickligt generalitet kan tillintetgöra de bästa krigsplaner, de lyckligaste krigstilldragelser, blottställa de bästa trupper för onödiga faror, förlama deras verksamhet, låta deras lysande tapperhet få nederlag till lön och onödigtvis föra dem i tusental till slagtbänken; hvaremot å andra sidan en enda skicklig och erfaren general kan omgestalta ett helt fälttåg, ja till och med ett krig samt, genom kloka och ändamålsenliga anordningar, leda truppernas verksamhet till framgång, göra arbetet framgångsrikt och belöna tapperhetens uppoffringar med segerns lagrar.

Huru svårt ansvar skulle ej hvila på oss, sysselsatta som vi äro att öfverlägga och besluta om en förbättrad härorganisation, om vi lemnade denna viktigaste delen deraf ouppmärksammas; om vi ej antydde inför

Konungen i önskningsväg, att denna fråga om generalitetets kunskaper, skicklighet och erfarenhet är villkoret för en god härordning eller likasom kronan på verket. Den förutan tjenar till ingenting att påskynda denna frågas lösning och att vilja påyrka afgörandet, under förevändning att i annat fall fäderneslandets frihet och sjelfständighet vore i fara; ty mången stilla beaktare af försvarsfrågan och det sätt, hvarpå densamma blifvit behandlad af de båda statsmakterna, har med undran och bekymmer saknat denna så viktiga fråga i alla de organisationsplaner och förslag, som blifvit framlagda, och med tvékan frågat, om dessa planer och förslag vore så allvarligt menade, då deri så *mycket* talades om soldatens, men *alldeles intet* om generalens bildning. Att generalitetet likväl icke, såsom man bort hafva rätt att förmoda, varit en i nämnda planer och förslag bortglömd storhet kan man sluta deraf, att förslagsmakarne ingalunda glömt generalerne, när det varit fråga om deras *antal* och *löner*. Det hade likväl varit riktigare och klokare handladt, synes mig, att söka föreslå några bestämmelser för erhållande af *goda* än många, af *skicklige* och *erfarne* än högt aflönade generaler.

Generalen i fält har vanligen befäl öfver flere truppslag. Han bör *väl* förstå att vårda och använda dem alla. Dertill fordras att känna de olika vapnens beskaffenhet och verkningsförmåga, hvad de kunna uträtta i marsch och strid, deras olika begagnande hvad terräng- och stridsföremål beträffar. Han bör *väl* känna huru de böra underhållas och aktas mot onödig rörelse och ej tanklöst utsättas för gagnlösa förluster. Han bör förstå att bedöma terrängen för marsch, bevakning och strid. Han bör vara tillräckligt hemmastadd i de olika delarne af befästningskonsten, för att med fördel använda densamma i fält, för anfall och försvar. Han bör kunna fort och riktigt bedöma hvar, när och huru han med största fördel skall använda fältbefästningar, samt huru de, hvilka han möter i sin väg, på tjenligaste sätt skola intagas eller undvikas. Han bör känna hvad han af den militära broslagningen har rätt att fordra; när, hvar och huru en krigsbrygga skall slås; huru lång tid dertill fordras och hvad som vore orimligt att begära. Han bör vara hemmastadd med de olika sätten och metoderna att lägga, föda och bevaka sin trupp under olika förhållanden, och genom sin omtanke spara dess krafter och ej ändamålslost förkorta dess hvila. Han bör med ett ord förstå att ordna och leda det hela i alla dess detaljer, enligt lagar, författningar, reglementen och krigskonstens fordringar; förstå att befalla klart och redigt; veta hvad han vill och riktigt göra sig förstådd, samt genom ådagaläggande af kun-

skaper, skicklighet och erfarenhet vinna sina underlydandes tillit, förtroende och hängifvenhet, hvilka äro de bästa förebud till framgång och seger.

Generalerna böra vara *kunnige*. Sant är att mången, som ingen examen tagit, vet mer i de ämnen, hvilka varit föremål därför, än den som med högsta betyg genomgått densamma. All examen är en blomma utan frukt, om den ej får mogna genom oafåtligt sjelfstudium; men för bedömandet af en persons kunskaper lärer väl hädanefter såsom hittills *pröfning* vara den enda utvägen. För kunskapers vinnande i sitt yrke hafva unge militärer endast haft vägen öppen antingen genom att studera vid regementenas undervisningsverk eller vid enskild militärlärares skolor (t. ex. Conows, Hazeli m. fl.) eller ock att läsa för enskilde lärare och affägga examen vid militärdistriktens, vid artilleriets eller ingenjörcorpens examenskommissioner, hvilket var den förr vanliga vägen för vinnande af officersbefordran; eller genom att passera studiekurserna vid krigsskolan å Carlberg, förr ensamt, men numera efter förutgången studentexamen. Högre militärbildning inhemtades förr vid ingenjörcorpens eller artilleriets högre läroverk, sedermera, förenade förlagda vid Marieberg, hvarifrån i senare tid generalstabens läroanstalt blifvit afsöndrad och förlagd i hufvudstaden.

Huru visar sig vårt generalitets kunskapsmått vara, ådagalagdt genom examenspröfning? Af år 1877 lefvande 23 generaler,¹ upptagne i dåvarande rangrulla, voro 8 pensionerade och två beklädde sådana diplomatiska befattningar, att de sannolikt ej kunde påräknas att vid en krigsrustning emottaga något generalsbefäl. Återstodo således 13 i tjänst varande generalspersoner. Desse hade undergått officersexamen:

vid regemente, militärdistrikts eller enskild militärskola 8 personer,
vid krigsskolan å Carlberg 4 d:o

Således af 13 generaler hade endast 12 tagit officersexamen,² och endast 4 af desse tagit den, efter genomgångna grundligare studier och öfningar, vid den s. k. krigsakademien å Carlberg.

¹ Detta var förhållandet i November år 1877, innan friherre Raab (numera död) utnämndes till generalmajor. Enligt statskalendern för år 1882 består hela vårt generalitet af 19 personer, hvartill senare kommit generalmajoren Ryding, således nu 20 personer. Af desse äro 7 pensionerade, en är diplomat, och en f. d. diplomat nu i disponibilitet. Generalitetets i sin *helhet* kunskaper, skicklighet och erfarenhet har, synes mig, intet undergått någon nämnvärd förändring sedan år 1878.

Den 13:e generalen, som endast hade tagit examen i reglementen och krigsartiklar, har numera afgått med pension.

Hvad vidare de militära studierna beträffar, hafva genomgått den högre militärskolan å Marieberg 6 personer; deltagit i den Topografiska corpsens större rekognosceringsöfningar 1 person; varit generalstabsofficer 4 personer.

Mindre än halfva antalet generaler, år 1878 i tjenstgöring, hade genomgått det högre militärläroverket, hvilket tyckes hafva bort vara villkoret för *all* generalsbefordran. Att endast *en* general deltagit i Topografiska corpsens större öfningar och endast 4 varit generalstabsofficerare, synes äfven anmärkningsvärdt.

Med dylika fakta för ögonen, synes kunskapsmättet för generalsbefordran i fredstid böra författningsenligt bestämmas derhän, att, utom aflagd officersexamen, äfven borde erfordras genomgången kurs och aflagd examen vid det högre militärläroverket å Marieberg eller vid generalstabens läroverk i hufvudstaden; samt att den till generalsbefordran ifrågakommande bör, efter ett i framtiden bestämdt år, exempelvis 1896, ovilkorligen hafva tjenstgjort såsom generalstabsofficer, både i egenskap af stabs- och öfveradjutant.

Generalerna böra vara *skicklige*. Denna fordran är svårare att pröfva, men dock icke omöjlig. Skicklighet kan förutsättas hos den, som verkamt deltagit i militära komitéarbeten; hos den, som på fältet haft högre truppbefäl; hos den, som uppgjort krigsplaner, förslag, beräkningar m. m. för landets försvar i dess helhet eller för olika delar deraf; slutligen hos den, som på trycket utgifvit militära arbeten i krigsvetenskapens olika delar.

Af i aktiv tjenst varande generalpersoner hade i medeltal år 1878 hvar och en deltagit i mellan 7 och 8 större svenska öfningsläger, fältöfningar m. m. dylikt. Dessutom hade 6 generaler bevistat dylika läger i Norge, 3 generaler bevistat läger i Danmark, 4 generaler bevistat läger i Tyskland och 2 generaler dylika öfningar i Ryssland. Två generaler hade för militära ändamål rest två gånger i främmande länder, och en general *en* gång företagit dylik resa. Såsom ledamot i komité för utarbetande af förslag vare sig till landtförsvarets organisation, till förändring af bevapning, beklädnad, utredning, angående befästningar eller angående reglementen o. s. v. hade per medium hvarje general 3 à 4 gånger deltagit. Tolf generaler voro eller hade varit regements- eller corpschefer. Endast *en* general hade ådagalagt militärförfattareverksamhet, genom från trycket utgifna arbeten.¹

¹ Denne generalsperson har nu afgått med pension.

Den fordran synes icke vara obillig, att för kompetens till generalmajorsbefordran föreskrefves att hafva tjenstgjort vid generalstabem, på sätt nyss ofvan nämndes; att hafva företagit en resa i främmande länder för militära ändamål och deröfver inlemnadt rapport till krigsstyrelsen, innehållande de under resan gjorda iakttagelser; samt att skriftligen hafva uppgjort och till krigsstyrelsen inlemnadt en plan eller förslag till försvaret af en landsdel af riket, med allt hvad dertill fordras af manskap och materiel med mera, samt nödiga befästningar och öfriga försvarsanstalter.

Generalerna böra vara *erfarne*. Få, om något yrke har så behof af erfarenhet, som krigarens inom generalsgraden. Derpå kan hela krigets utgång bero; men säkert är, att denna erfarenhet, ju större, desto bättre, skall spara mycket blod, penningar och materiel. Vål är det sant, att styrelsen ej kan draga krig öfver riket för att förskaffa generalerna erfarenhet i krigsyret; men i våra tider äro krig ej sällsynta och så lärar väl ock framdeles blifva händelsen, åtminstone för de stora militärstaterna, och då synes ej någon särdeles svårighet förefinnas för de officerare, hvilka önska vinna kompetens för generalsbefordran att, genom regeringens rekommendation och på det allmännas bekostnad, vinna denna så nödiga erfarenhet, genom att aktivt deltaga i ett krig eller åtminstone i ett fälttåg. Den general, som på detta sätt vunnit erfarenhet, skall hundradeladt återgälda fäderneslandet hvad denna hans militära uppfostran kostat.

Af våra i tjenst varande generaler hade år 1878 *en* såsom åskådare bevistat bombarderingen af Sönderborg och Düppel under danskarnes krig mot tyskarne år 1864; *en* hade bevistat belägringen af Ancona, och slutligen hade *en* af våra aktiva generaler, såsom frivillig, deltagit uti danskarnes krig mot Preussen under sommaren år 1848.

Bland de officerare af regementsofficers grad, hvilka skulle kunna ifrågakomma att föreslås till generalmajorer, böra de *mest* förtjente främst ifrågakomma; derföre torde chefen för Landtförsvarsdepartementet, när någon skall befordras till nämnda grad, böra delgifva Konungen de mest förtjentes tjenste- och meritförteckningar, på det Högstdensamme måtte få fullständig kännedom om hvars och ens kunskaper, skicklighet och förtjenster för ett så viktigt befäl. Undantag lär Konungen dock förbehålla sig för dylik befordran i krig. Då redan nu grundlagen föreskrifver vissa bestämmelser för befordran till högre och högsta embeten, såsom:

i 17:e § Regeringsformen, rörande Justitieråden, »att de skola vara

lagkunnige män, hvilka fullgjort hvad författningarna föreskrifva dem, som uti domare-embeten må nyttjas, samt i sådana värf ådagalagt insigt, erfarenhet och redlighet»;

i 4:e § Regeringsformen, rörande Konungens rådgifvare, »hvertill Konungen kallar och utnämner kunnige, erfarne, redlige och allmänt aktade, infödde svenske män af den rena evangeliska läran»;

i 28:e § Regeringsformen, att »Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjenst och skicklighet, men icke på deras börd».

Då dessutom särskilda föreskrifter finnas för befordran inom artilleriet och fortifikationen samt äfven inom generalstaben till vissa grader, synes mig hvarken nytt eller origtigt, att en dylik föreskrift för befordran till yngsta generalsgraden äfven må finnas, emedan sådan föreskrift är af en vida större vikt, än man i allmänhet föreställer sig. Generalmajorer torde icke böra utnännas utan med verkligt generalsbefäl; vill Konungen dermed hedra någon annan, som enligt befordringslagen ej dertill är kompetent, må denne erhålla generalmajors namn, heder och värdighet.

Förtjensten är en ömtålig planta, som, om den ej uppsökes på sin dolda plats, omsorgsfullt vårdas, rättvist och grannlaga behandlas, snart vissnar och förtorkar. Det allmänna lider mest deraf, att förtjensten ej hinner till mognad och ej lemnar frön till blifvande skördar. Må de styrande *väl* besinna det, medan tid är.

På grund af hvad ofvan anfördt blifvit, får jag värdsamt föreslå:

att Riksdagen ville besluta att hos Kongl. Maj:t i underdånighet i önskningsväg anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utfärda en föreskrift rörande kompetens till generalmajorsbefordran i fredstid, innehållande bland annat följande bestämmelser för hvarje till sådan befordran ifrågakommande person:

att hafva genomgått krigshögskolan å Marieberg eller generalstabens läroverk i hufvudstaden, med dithörande praktiska öfningar;

att hafva tienstgjort vid generalstaben, både såsom stabsadjutant och öfveradjutant;

att hafva, för militära ändamål, företagit en resa i främmande länder, och att, efter återkomsten, hafva inlemnadt rapport till krigsstyrelsen öfver de iakttagelser, den resande derunder gjort;

att, såsom regementsofficer, hafva uppgjort och till krigsstyrelsen inlemnadt skriftligt förslag eller plan till försvaret af riket eller någon större del deraf, med allt hvad dertill fordras af manskap och materiel med mera, samt nödiga befästningar och öfriga försvarsanstalter;

att hafva aktivt deltagit i ett krig eller åtminstone i ett fälttåg vid någon främmande krigförande stats armé och, efter hemkomsten, till krigsstyrelsen aflemnadt redogörelse öfver de iakttagelser, dervid blifvit gjorda;

att ingen måtte befordras till generalmajor utan vid yppad ledighet till tjänst på generalitetets stat; Kongl. Maj:t likväl obetaget att hedra andra, för särskilda anledningar utmärkte officerare med generals namn, hedér och värdighet;

att, vid befordran till generalmajor, chefen för Landtförsvarsdepartementet vare pligtig framlägga de mest förtjente, dertill kompetente öfverstars tjenste- och meritförteckningar inför Konungen i Statsrådet; samt

att denna föreslagna befordringsföreskrift måtte träda i verksamhet exempelvis år 1896.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott får jag vördsammast anhålla.

Stockholm den 18 Januari 1883.

R. Klinckowström.